

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИНАМІЧНИХ ПАРТ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

УДК 373.3.01.09:[684.444:005.961:005.336.1]
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.349408>

Олена Лушинська, доктор філософії, доцент,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0057-8246>
Яна Сахарська, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності А5 "Початкова освіта"
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0024-7200>

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИНАМІЧНИХ ПАРТ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто сучасні підходи до організації освітнього середовища в початковій школі, зокрема впровадження динамічних парт як одного з інструментів забезпечення ергономічних та здоров'язберігаючих умов навчання молодших школярів. Окремлено вплив використання динамічних парт на всебічний розвиток учнів. Представлено оптимальні схеми розташування парт у класі, а також методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з урахуванням нових можливостей освітнього простору. Підкреслено роль вчителя у плануванні уроків, інтеграції рухових пауз та контролі безпечного використання меблів. У підсумку обґрунтовано, що впровадження динамічних парт у початковій школі є доцільним і перспективним напрямом модернізації освітнього простору, який поєднує педагогічну ефективність із турботою про фізичне здоров'я дитини.

Ключові слова: динамічні парти; початкова школа; освітній простір; здоров'язберігаючі технології; рухова активність; ергономіка; педагогічні умови.

Лит. 10.

Olena Lushchynska, Doctor of Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of the Primary and Preschool Education Department,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0057-8246>
Yana Sakharska, Master's Degree Student,
Specialty A5 "Primary Education",
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0024-7200>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FEATURES OF IMPLEMENTING DYNAMIC DESKS IN PRIMARY SCHOOL

The article examines modern approaches to organizing the educational environment in primary school, with particular emphasis on the introduction of dynamic desks as one of the key tools for ensuring ergonomic and health-preserving learning conditions for young pupils. It is emphasized that the use of such desks makes it possible to create a learning space in which children can change their body position, move naturally, maintain an optimal level of productivity, and avoid excessive static load during lessons. The influence of dynamic desks on the comprehensive development of pupils is outlined: they contribute to the formation of correct posture, reduce the load on the musculoskeletal system, and improve blood circulation and concentration. Such furniture also enhances learning motivation, increases comfort during classroom activities, and helps children stay focused for longer periods. In addition, it is noted that the mobility of these elements creates conditions for greater physical activity, stimulates cognitive processes, and increases overall engagement in learning. The article presents optimal desk arrangement schemes that can be adapted to various forms of work: group, frontal, individual, interactive, or combined. Methodological recommendations are provided for organizing the learning process while taking into account the new possibilities of the educational space, including the incorporation of short movement breaks, the rational use of variable working positions, and the gradual development of pupils' skills in safe and responsible use of dynamic desks. Special attention is given to the teacher's role in implementing dynamic desks: it is the teacher who determines effective ways of using them, monitors compliance with safe practices, and organizes the learning process so that every element of the transformed classroom functions as efficiently as possible. In conclusion, it is substantiated that the introduction of dynamic desks in primary school is an appropriate and promising direction for modernizing the educational environment. It successfully combines pedagogical effectiveness with consistent care for the physical and emotional well-being of the child, contributing to the creation of a truly comfortable and development-oriented learning space.

Keywords: dynamic desks; primary school; educational space; health-preserving technologies; motor activity; ergonomics; pedagogical conditions.

Постановка проблеми. Сучасна початкова школа перебуває у стані активного оновлення, спрямованого на створення комфортного, безпечного та інноваційного освітнього середовища, яке відповідало б фізіологічним, психологічним і пізнавальним потребам дитини. Одним із ключових завдань Нової української школи є забезпечення умов для збереження та зміцнення здоров'я учнів, формування навичок здорового способу життя та усвідомленого ставлення до власного фізичного стану. Однак традиційна організація навчального простору з фіксованими партами і статичною посадкою часто суперечить цим завданням, оскільки передбачає тривале перебування дітей у малорухомому положенні.

Проблема статичності навчального процесу набуває особливої актуальності в молодшому шкільному віці, коли інтенсивно формується опорно-руховий апарат, розвивається зір, координація рухів, увага та працездатність. Порушення ергономічних вимог до робочого місця школяра, відсутність змін у положенні тіла та недостатня рухова активність призводять до перевтоми, зниження рівня концентрації, виникнення порушень постави та інших негативних наслідків для здоров'я.

У цьому контексті виникає потреба пошуку таких організаційно-педагогічних рішень, які б забезпечували гармонійне поєднання навчальної діяльності та природної рухової активності дитини. Одним із ефективних засобів реалізації цього завдання є впровадження у навчальний процес динамічних парт – спеціально сконструйованих меблів, що дозволяють змінювати висоту та кут нахилу стільниці, чергувати сидяче й стояче положення, підтримувати оптимальну робочу позу протягом дня.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичною базою роботи стали наукові праці: Т. Бережної [1], Т. Бикової [2], Л. Горобець [5], О. Жовтанецького [6], Д. Косенко [7] та інших вчених. Т. Бережна описує принципи створення освітнього середовища, яке підтримує фізичне та психічне здоров'я учнів, зокрема через організацію навчальних приміщень та режиму дня [1].

Л. Косенко аналізує історію, сучасний стан і тенденції розвитку шкільних меблів, звертає увагу на їх вплив на комфорт, здоров'я та навчальну продуктивність учнів [7]. О. Жовтанецький акцентує увагу на важливості рухової активності та зміни традиційних підходів до навчання [6].

Метою статті є теоретичне обґрунтування та методичний аналіз особливостей впровадження динамічних парт у початковій школі як ефективного засобу створення здоров'язбережувального та ергономічно обґрунтованого освітнього середовища. Дослідження спрямоване на виявлення педагогічних умов, психолого-фізіологічних передумов і

методичних підходів, які забезпечують раціональне використання динамічних парт у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням сучасного реформування освіти є орієнтація на індивідуальність кожного учня, урахування їхніх психоемоційних і фізичних особливостей. Для створення сприятливих умов розвитку особистості важливо формувати позитивний психологічний клімат у класі, забезпечувати навчальні приміщення ергономічними, безпечними та функціональними меблями.

Реалізація мети початкової освіти базується на ціннісних орієнтирах, одним із яких є міцне здоров'я та добробут, яких можливо досягти шляхом формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку [6]. Отже, школа має забезпечити дітям якісне середовище, яке сприятиме всебічному розвитку й зміцненню здоров'я.

Як свідчать результати досліджень МОЗ, більшість дітей віком від 6 до 10 років мають низький рівень соматичного здоров'я, що зумовлено передусім недостатньою руховою активністю під час навчального процесу [10].

Збільшення тривалості перебування в сидячому положенні призводить до підвищення поширеності болю/дискомфورتу опорно-рухового апарату серед дітей і підлітків. Надмірна діджиталізація призводить до збільшення часу сидіння ще з дитинства. Як наслідок, все частіше у дітей молодшого шкільного віку виявляється поширеність м'язово-скелетного дискомфорту (біль у шії, попереку, тощо). М'язово-скелетний дискомфорт, який розвинувся в дитинстві, може прогресувати до хронічних хвороб опорно-рухового апарату в дорослому віці.

Звичайних уроків фізичної культури недостатньо, щоб компенсувати дефіцит рухів, тому навчальним закладам необхідно впроваджувати нові підходи до організації освітнього середовища, які б стимулювали природну рухову активність учнів протягом навчального дня [2].

Одним із можливих рішень цієї проблеми є підвищення рівня рухової активності безпосередньо під час уроків. Навіть за умови варіативності форм і методів навчання більшість завдань залишаються пов'язаними із сидячою письмовою роботою. У цьому контексті ефективним засобом є використання динамічних парт, які допомагають подолати проблему малорухливості.

Використання динамічних парт у початковій школі має як теоретичне, так і практичне обґрунтування. З позицій сучасної педагогічної науки, навчальне середовище розглядається як цілісна система впливів, що формує особистість учня, його ставлення до навчання, здоров'я та соціальної взаємодії. Теоретичні засади впровадження динамічних парт

спираються на концепції ергономіки, здоров'язбе-режувальної педагогіки та особистісно орієнтованого навчання. Вони передбачають урахування індивідуальних потреб дітей, підтримку їхньої природної активності та створення умов для гармонійного поєднання розумової та фізичної діяльності.

Оптимальне робоче місце молодшого школяра має сприяти зниженню статичної напруги, підтриманню правильної постави та підвищенню працездатності. Динамічні парти дозволяють змінювати положення тіла, а саме працювати сидячи або стоячи, регулювати висоту та кут нахилу стільниці відповідно до зросту дитини, що забезпечує індивідуальний комфорт і профілактику перевтоми. Таким чином, вони виконують не лише утилітарну, а й педагогічну функцію, створюючи умови для активного, здорового та усвідомленого навчання [1].

Методичні особливості впровадження динамічних парт у початковій школі передбачають комплексний підхід. Вчителів необхідно оволодіти методами організації навчального процесу з урахуванням нових можливостей навчального простору. Це включає планування уроків із чергуванням різних форм активності, проведення коротких рухових пауз, інтеграцію елементів фізкультхвилинок у навчальні завдання, а також використання парт у груповій та індивідуальній роботі. Важливо не лише змінити меблі, а й трансформувати педагогічну культуру у центрі якої перебуває активна, мотивована дитина.

Використання динамічних парт сприяє формуванню в учнів навичок саморегуляції. Діти вчать самостійно обирати робочу позу, оцінювати власний стан, чергувати активність і відпочинок. Це формує відповідальне ставлення до власного здоров'я й розвиває ключову компетентність – уміння вчитися впродовж життя. Водночас змінюється і роль вчителя, який стає фасилітатором навчального процесу, створюючи умови для рухової, пізнавальної та емоційної активності школярів.

При організації навчального простору, важливо враховувати організаційно-методичні умови використання динамічних парт. Меблі повинні бути адаптовані до вікових особливостей дітей, відповідати нормам безпеки, мати можливість регулювання параметрів під зріст учня. Ефективність їх використання значною мірою залежить від системного підходу адміністрації школи, наявності відповідних санітарно-гігієнічних умов і підготовленості педагогічного колективу до змін у структурі навчального простору [9].

Першим етапом впровадження динамічних парт є детальний аналіз існуючого простору класної кімнати. Важливо оцінити її розміри, розташування вікон, дверей та джерел освітлення, а також врахувати наявність опорних конструкцій чи інших

елементів, які можуть обмежувати рух учнів. Необхідно визначити оптимальну кількість парт, що дозволить забезпечити вільний доступ до кожного робочого місця без створення тісноти.

Наступним кроком є переміщення застарілих або не ергономічних меблів. Стільці, парти та шафи, які не відповідають сучасним гігієнічним і функціональним вимогам, слід прибрати або розмістити в інших приміщеннях. При цьому важливо організувати проходи та зони для руху, щоб учні могли вільно пересуватися між партами [3].

Особливу увагу слід приділити підлозі та освітленню. Рівна поверхня підлоги необхідна для безпечного використання динамічних парт, особливо моделей із регульованою висотою. Нерівності можуть ускладнювати регулювання меблів і створювати ризик травм. Освітлення має бути достатнім і рівномірним. Природне світло з вікон доповнюється штучним, щоб забезпечити комфортні умови для письма та читання на всіх робочих місцях. Після підготовчих заходів можна переходити до розстановки динамічних парт і організації навчального процесу. Існує кілька оптимальних схем, які забезпечують ефективне використання меблів та створюють комфортне навчальне середовище:

- рядова схема. Передбачає розташування парт у прямі ряди, орієнтовані на дошку. Між рядами залишаються проходи 80-100 см, між партами в одному ряду – 60-70 см, що забезпечує вільний доступ до кожного робочого місця. Цей варіант зручний для індивідуальної роботи та контролю з боку вчителя, проте дещо обмежує взаємодію між учнями;

- групова схема. Групова схема передбачає об'єднання парт у блоки по 2-4 місця, утворюючи "острівці" для спільної діяльності. Така схема сприяє комунікації, колективному вирішенню завдань та інтерактивному навчанню;

- кутова або півколова схема. Дозволяє розташувати парти навколо центру активності, наприклад, дошки чи проєктора. Всі учні бачать один одного, що полегшує організацію дискусій, інтерактивних вправ та презентацій;

- схема "Трикутник". Це один із варіантів розстановки динамічних парт у класі, який поєднує переваги рядової та кутової організації та сприяє як індивідуальній, так і груповій роботі. У цій схемі парти розташовуються рядами, що поступово звужуються до передньої частини класу, утворюючи форму трикутника або "ялинки". Найширший ряд розташовується ззаду, а ряди перед дошкою стають вузькими. Створюється ефект природного розташування місць для спостереження і концентрації уваги [7].

Навчальне середовище має бути комфортним та ефективним, мінімізувати ризики травм і надзвичайних ситуацій. Одним із основних показників

безпеки є також ширина проходів і відстань між партами, які повинні дозволяти вільне пересування учнів і педагога, уникати тісноти та зіткнень під час активної діяльності або зміни конфігурації класу. Оптимальні проміжки також забезпечують швидкий доступ до кожного робочого місця та підтримують організаційний порядок. Шляхи евакуації повинні залишатися вільними та чітко позначеними, а меблі не повинні їх перекривати [4]. Це забезпечує оперативну евакуацію у разі повітряної тривоги, надзвичайних ситуацій тощо.

Використання таких меблів потребує також нового підходу до організації уроку, планування рухової та пізнавальної активності учнів, інтеграції коротких фізичних пауз і чергування сидячих та стоячих позицій. Вчитель повинен оволодіти методами ефективного використання динамічних парт, розуміти принципи ергономіки та здоров'язбережувальної педагогіки, а також постійно аналізувати ефективність їх застосування у власній практиці [8].

Важливо, щоб педагог розвивав уміння гнучко планувати уроки, модифікувати робочі простори відповідно до потреб класу, стимулювати самостійність і саморегуляцію учнів, контролювати безпечне використання меблів та навчати дітей правилам пересування [5]. Регулярне підвищення кваліфікації, обмін досвідом із колегами та вивчення сучасних наукових досліджень дозволятимуть вчителю ефективно інтегрувати динамічні партії в освітній процес, забезпечуючи гармонійний розвиток учнів, підтримку їх фізичного здоров'я та створення комфортного, безпечного і продуктивного навчального середовища.

Висновки і перспективи подальших розвідок.

Таким чином, впровадження динамічних парт у початковій школі є не лише технічним нововведенням, а важливою педагогічною інновацією, що поєднує здоров'язбережувальні, освітні та виховні аспекти. Воно сприяє реалізації концепції Нової української школи, орієнтованої на формування компетентної, активної та здорової особистості. Ефективне використання динамічних парт можливе лише за умови науково обґрунтованої методики, цілеспрямованої роботи вчителя й підтримки адміністрації закладу освіти.

Подальші дослідження у сфері впровадження динамічних парт у початковій школі можуть бути спрямовані на кілька ключових напрямів. Доцільно вивчати довгостроковий вплив використання динамічних парт на фізичний розвиток учнів, стан опорно-рухового апарату, профілактику порушень постави та розвиток рухових навичок. Перспективним також є аналіз когнітивних та пізнавальних ефектів: вплив зміни робочої пози на концентрацію уваги, навчальну мотивацію та ефективність засвоєння матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна Т. Особливості організації здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Здоров'я людини: теорія і практика*. 2017. С. 170–177.
2. Бикова Т.В. Здоров'язберігаючі технології як пріоритетне завдання організації освітнього процесу. *Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи*. 2022. С. 76–77.
3. Борисова Т. Дизайн-ергономічні аспекти формування освітнього простору Нової української школи. *Ukrainian professional education*. 2020. № 7. С. 139–146.
4. Василенко І.В. Фізіологічні основи використання стоячих парт у початковій школі. *Педагогіка здоров'я*. 2023. № 1. С. 91–96.
5. Горобець Л. Проблеми формування здоров'язбережувальних технологій у майбутніх вчителів початкових класів та впровадження їх у навчальний процес. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2017. С. 114–122.
6. Жовтанецький О.М. “Таліта кум” – дитино, встань і йди, або як зрушити з мертвої точки реформи шкільної освіти”: науково-популярне видання. Львів-Харків: “Гвазда Медіа”, 2019. 120 с.
7. Косенко Д.Ю. Освітній простір школи: сучасний стан дослідження, проблеми та перспективи. *Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи: колективна монографія*. Київ: Міленіум, 2020, с. 215.
8. Косенко Д.Ю. Учнівські меблі: розвиток, проблеми, тенденції. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Технічні науки*. 2015. С. 254–262.
9. Косенко Д.Ю. Сучасний шкільний клас в Україні: зонування та гнучка організація. *Технічна естетика і дизайн*. 2018. Вип. 14. С. 107–111.
10. Міністерство охорони здоров'я: офіційний сайт. URL: <https://moz.gov.ua/uk> (дата звернення: 18.10.2025).

REFERENCES

1. Berezhna, T. (2017). Osoblyvosti orhanizatsii zdoroviazberezhuvalnoho seredovishcha zahalnoosvitnioho navchalnoho zakladu. [Features of the organization of the health and safety of the environment in the early stages of illumination]. *Human health: theory and practice*. pp. 170–177. [in Ukrainian].
2. Bykova, T.V. (2022). Zdoroviazberihaiuchi tekhnologii yak prioritetne zavdannia orhanizatsii osvithnoho protsesu. [Healthy technologies as a priority for the organization of the lighting process]. *Innovatsii in Enlightenment: Impact, Problems, Perspectives*. pp. 76–77. [in Ukrainian].
3. Borysova, T. (2020). Dyizain-erhonomichni aspekty formuvannia osvithnioho prostoru Novoi ukrainskoi shkoly [Design and ergonomic aspects of shaping the lighting space of the New Ukrainian School]. *Ukrainian professional education*. No. 7. pp. 139–146. [in Ukrainian].
4. Vasylenko, I.V. (2023). Fiziologichni osnovy vykorystannia stoiachykh part u pochatkovii shkoli. [Physiological basis for the development of standing desks in the school]. *Health pedagogy*. No. 1. pp. 91–96. [in Ukrainian].
5. Horobets, L. (2017). Problemy formuvannia zdoroviazberezhuvalnykh tekhnologii u maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv ta vprovadzhenia yikh u navchalnyi protses [Problems of forming health-care technologies for future

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

teachers of early classes and their implementation in the initial process]. *Pedagogical professionalism: theoretical and methodological aspects*. pp. 114–122. [in Ukrainian].

6. Zhovtanetskyi, O.M. (2019). “Talita kum” – dityno, vstan i ydi, abo yak zrushyty z mertoho tochy reformy shkilnoi osvity: naukovy-populiarnе vydannia [“Talita kum” – child, get up and go, otherwise we will destroy the school reform from a dead point]. Lviv-Kharkiv, 120 p. [in Ukrainian].

7. Kosenko, D.Yu. (2020). Osvitnii prostir shkoly: suchasnyi stan doslidzhennia, problemy ta perspektyvy. [The open space of the school: the current state of research, problems and prospects]. Education of the future: concepts, methods, approaches: collective monograph. Kyiv, 215 p. [in Ukrainian].

8. Kosenko, D.Yu. (2015). Uchnivski mebli: rozvytok, problemy, tendentsii. [School furniture: developments, problems, trends]. *The Scientific Journal “Technologies and Engineering”*. pp. 254–262. [in Ukrainian].

9. Kosenko, D.Yu. (2018). Suchasnyi shkilnyi klas v Ukraini: zonuvannia ta hnuchka orhanizatsiia. [Current school class in Ukraine: zone and organization]. *Technical aesthetics and design*. Vol. 14. pp. 107–111. [in Ukrainian].

10. Ministerstvo okhorony zdorovia: ofitsiinyi sait [Ministry of Health official : official website]. Available at: <https://moz.gov.ua/uk> (Accessed 18 Oct. 2025). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.10.2025

УДК 373.5.016:94]:004.8

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.349409>

Світлана Біла, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9506-2789>
Ірина Лозинська, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9128-0209>

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

У ході дослідження було встановлено, що застосування технологій штучного інтелекту у процесі викладання історії в школі, поряд із очевидними перевагами, має низку суттєвих негативних наслідків. Передусім, використання алгоритмів для автоматизованого представлення навчального матеріалу призводить до його надмірного спрощення. Крім того, існує ризик маніпуляцій та викривлень: системи штучного інтелекту можуть відтворювати упереджені інтерпретації або некоректні дані, що формує викривлену картину минулого та підриває довіру до історичної науки. Ще одним важливим наслідком є зниження ролі критичного мислення. Не менш значущою проблемою є загроза академічній доброчесності. Таким чином, результати дослідження підтверджують, що інтеграція штучного інтелекту в шкільний курс історії потребує особливої обережності та критичного осмислення.

Ключові слова: штучний інтелект; історична освіта; критичне мислення; педагогічні ризики; академічна доброчесність; маніпуляція інформацією; шкільний курс історії.

Лім. 9.

Svitlana Bila, Ph.D. (History), Associate Professor, Associate Professor of the
World History and Special Historical Disciplines Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9506-2789>
Iryna Lozynka, Ph.D. (History), Associate Professor, Associate Professor of the
World History and Special Historical Disciplines Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9128-0209>

NEGATIVE CONSEQUENCES OF APPLYING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SCHOOL HISTORY EDUCATION

The purpose of the study is to make a critical analysis of the potential risks and negative consequences of using artificial intelligence (AI) technologies in teaching and learning history in school. The authors of the article aim to identify the challenges of integrating AI into the educational space, which may have negative effects on the quality of the study of history, the development of critical thinking skills, as well as the development of students' personalities.

The study was carried out using the interdisciplinary approach, which combines the use of pedagogical, historiographical, and culturological analyses. The researchers also applied the methods of comparative analysis, content analysis of educational practices and made a critical assessment of modern digital tools based on AI algorithms.